
De Spreeuw, voor velen een alledaagse vogel. Buiten het broedseizoen komen ze van heinde en verre om hier te overwinteren, te eten en te slapen. Voor de vogelwerkgroep een mooie gelegenheid Hilversummers te confronteren met de natuur bij huis.

Anja Schuitema & Jelle Harder

Een Spreeuwenslaapplaats op het Laapersveld te Hilversum

Sinds begin 2002 wonen wij (weer) in Hilversum. In februari en maart van dat jaar viel het op dat aan het eind van de dag soms grote groepen Spreeuwen zich in de directe omgeving van ons huis, Oude Amersfoortseweg, ophielden. De groepen zaten in de hoogste populieren, eiken en beuken en vloegen rusteloos rond. Het was duidelijk dat deze vogels zich aan het voorbereiden waren om hun slaapplaats voor de nacht op te zoeken. Hier in de buurt moest dus ergens een Spreeuwenslaapplaats zijn. Kort daarna had Anja ontdekt dat de Spreeuwen waarschijnlijk op het Laapersveld, een parkje nabij station Hilversum Sportpark, moesten slapen. Tegen de schemer zag ze daar grote groepen rondvliegen. Omdat we de indruk hadden dat de aantallen steeds groter werden besloten we woensdag 12 maart 2003 daar maar eens een kijkje te nemen. Wat we zagen overtrof echt onze verwachtingen.

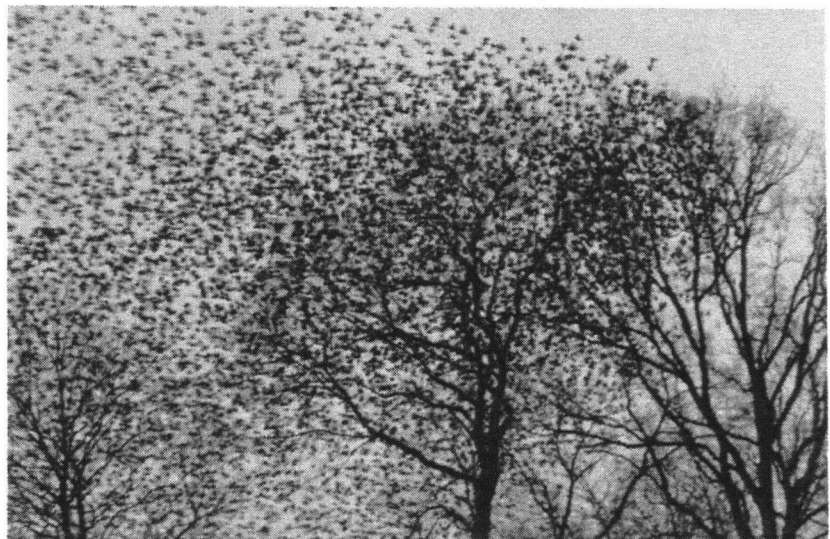
Ritueel

Het bleek al snel dat de beste plek om de aankomende en rondvliegende Spreeuwen te bekijken een heuveltje is aan de noordoostzijde van het parkje. Vanaf die plaats kijk je ook nog een beetje over de huizen en zie je de hoge bomen in de omge-

ving. Bovendien blijkt het zicht vanaf die plek op de slaapplaats, enkele rijen met in totaal 50 grote coniferen, overzichtelijk. Het hele ritueel rond de slaapplaats begint met voorverzamen in de directe omgeving. Steeds meer Spreeuwen komen aan en grote groepen zoeken een tijdelijke rustplaats in de hoge boomtoppen. De takken zijn dan vaak afgeladen en de vogels zitten als blaadjes aan de bomen. Die rondwarrelende Spreeuwen gevolgd door het luide gekwetter in de bomen is vaak het eerste wat veel mensen op valt. Even plotseling als ze verschijnen vliegen de Spreeuwen ook weer weg om elders een volgende boom op te zoeken. Af en toe verschijnt er een

Sperwer en zoals in 2005 bleek, zelfs een Havik. Uiteraard met de bedoeling nog even voor het slapen gaan een lekker hapje te verschalken.

Naarmate het licht afneemt nemen de aantallen Spreeuwen bij het Laapersveld toe. Afhankelijk van bijvoorbeeld de wind vallen grotere groepen uiteen of voegen kleinere groepen zich samen. Een poosje is de vogelmassa boven het Laapersveld om daarna weer een stukje Hilversum in te vliegen of juist de andere kant op te gaan en tijdelijk richting ROC- gebouw te verdwijnen. Maar zie je al die Spreeuwen tegelijk boven je hoofd dan is de lucht gevuld met Spreeuwenlijven en verbaas je je

Spreeuwenwolk

Foto: Rien Rense

Excursie op Laapersveld

Foto: Rien Rense

voortdurend dat er geen botsingen zijn. Konden wij mensen dat maar ... Terwijl het steeds later en donkerder wordt, wordt de vlieghoogte lager en beperken de vliegroutes zich steeds meer tot dat deel van het Laapersveld waar de coniferen staan. In een tomeloze vaart draaien de Spreeuwen cirkelvormige bewegingen rondom de bomen-groep. Het lijkt wel of de snelheid daarbij steeds hoger wordt. Op een bepaald moment is de lichtintensiteit zover afgenomen dat dat het sein is om met nog immer grote snelheid de bomen in te duiken en de beste plaatsen te kiezen. Dat invallen van die duizenden Spreeuwen blijkt in de praktijk slechts twee tot drie minuten te duren. Daarna vliegen nog wat kleine groepjes van de ene naar de andere boom. Hoorde je tijdens het overvliegen soms alleen het gesuis van al die duizenden vleugeltjes, op de slaapplaats is het direct een gekwetter van jewelste. Onder de coniferen en op de takken is duidelijk zichtbaar dat hier iedere avond duizenden vogels overnachten. Er worden zoveel uitwerpselen geproduceerd dat de bladeren en de grond grijswit uitgeslagen zijn.

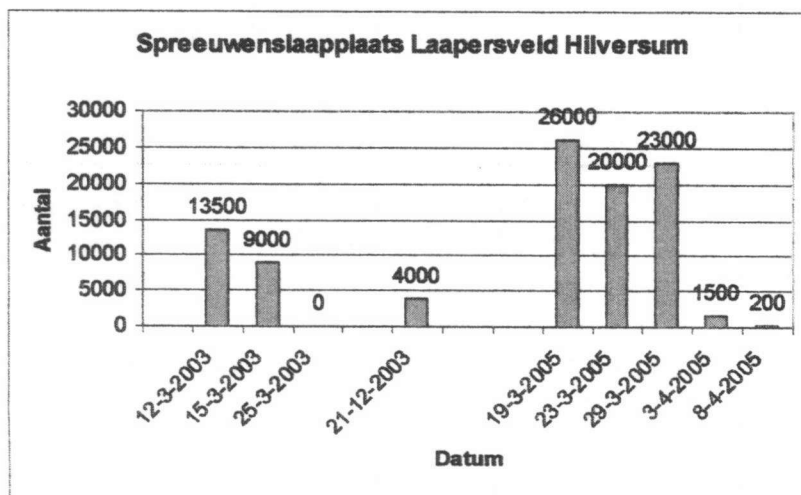
Bovendien stinkt het er geweldig.

Publieksexcursie

Dit bijzondere schouwspel hebben wij in 2003 en 2005 enkele malen kunnen bekijken. Voor ons was dat kortgeleden aanleiding het publiek uit te nodigen ook eens een kijkje te komen nemen. Precies op het moment dat het aantal Spreeuwen rond de 25.000 exemplaren moest liggen. In overleg met het bestuur van onze vogelwerkgroep werd een persbericht verspreid. De Gooi- en Eemlander verscheen daarna op 23 maart 2005 met een uitgebreid artikel met een

illustratieve foto van de Spreeuwen boven de coniferen. Diezelfde dag was 's avonds het publiek present op het Laapersveld. Circa 50 personen, grotendeels buurtbewoners maar ook andere geïnteresseerden. Verassend veel ouders die hun kinderen hadden meegenomen. Bij alle drukte was er ook nog een TV ploeg en een radioverslaggever van RTV N-H. Gelukkig was het weer fantastisch en kwamen de Spreeuwen ook nog!

Aan het publiek werd uitleg gegeven over het verschijnsel slaapplaats, de manier van tellen (reken maar op 10-15% foutief schatten van het aantal) en informatie over de herkomst van de Spreeuwen. Natuurlijk werd er ook een kort bezoekje gebracht aan de slaapplaats zelf. Sommige buurtbewoners begrepen nu ineens waar toch die stank vandaan kwam. Vanaf het hoge punt op de heuvel werden de Spreeuwen verder gevolgd. Voor veel mensen was dit een bijzondere ervaring en dat om de hoek van je eigen huis! Al met al een mooie propaganda-avond voor onze vogelwerkgroep waaraan ook medewerking werd verleend door Adrie Vermeule, Bertus van den Brink en Rien Rense.

Oostelijke Spreeuwen

Terwijl vanaf eind september onze Spreeuwen vertrekken naar België, Frankrijk en Engeland komen oostelijke soortgenoten juist hier naar toe. Deze vogels uit Zweden, Finland, Polen, de kleine Baltische staten, Rusland en het oosten van Duitsland zoeken in de winter hun heil juist in ons land. In 2003 zijn wij viermaal bij de slaappleafts gaan kijken, in 2004 niet en in 2005 vijf keer (zie grafiek). Daarbij zijn de aantallen

Spreeuwen die de slaappleafts opzochten steeds zo goed mogelijk geschat. De grafiek geeft natuurlijk geen aaneengesloten en systematisch opgebouwde reeks tellingen weer. Als je desondanks een denkbeeldige lijn trekt door de hoogste punten van de staafjes in de grafiek zie je een bepaald beeld ontstaan: aan het eind van het jaar zullen de aantallen Spreeuwen toenemen, mogelijk een hoogtepunt in maart bereiken en daarna te-

ruglopen tot nul. Dit is natuurlijk geen opzienbarende conclusie, maar je begrijpt met die getallen het gedrag van die wintergasten wel beter. Aanvullende tellingen of op regelmatige momenten een hele periode tellen van oktober tot april zal het beeld completer maken.

Geraadpleegde literatuur

Jonkers, D.A., R.A. Kola & J. Taapken, 1987, Vogels tussen Vecht en Eem. Vogelwerkgroep het Gooi en Omstreken: pp.331-333.